

ARCHEOLOGIE TOETS

ONTWIKKELINGSLOCATIE KOEGORSSTRAAT
(PERCEEL 2527)

IN TERNEUZEN

GEMEENTE TERNEUZEN

Archeologie

Archeologie Toets

Ontwikkelingslocatie Koegorsstraat (perceel 2527) in Terneuzen

Gemeente Terneuzen

Opdrachtgever	Rho Adviseurs voor leefruimte Torenallee 20 5617 BC Eindhoven
Rapportnummer	18537.002
Versienummer	2
Datum	12 mei 2023
Vestiging	Zuid-Holland Hoofdweg 240 3067 GJ Rotterdam 088 - 5001600 rotterdam@econsultancy.nl
Opsteller	De heer drs. A.J. Wullink
Kwaliteitscontrole	De heer ir. F.F.J.M. Top

© Econsultancy bv, Rotterdam

Foto's en tekeningen: Econsultancy bv, tenzij anders vermeld.

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of op welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgevers. Econsultancy aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

ISSN: 2210-8777 (Analoog rapport)

ISSN: 2210-8785 (Digitaal rapport E-depot)

Kwaliteitszorg

Econsultancy is onder meer gecertificeerd voor protocollen 4001, 4002, 4003 en 4004 van de BRL SIKB 4000. Verder is Econsultancy lid van de Nederlandse Vereniging van Archeologische Opgravingsbedrijven (NVAO). De leden van de NVAO bieden kwalitatief hoogstaand archeologisch onderzoek. Het lidmaatschap is een waarborg voor kwaliteit en betrouwbaarheid. Tevens is Econsultancy aangesloten bij de Vereniging van Ondernemers in Archeologie (VOiA). De VOiA behartigt de belangen van meer dan 100 bedrijven in alle takken van de archeologie.

Betrouwbaarheid

Dit onderzoek is op zorgvuldige wijze uitgevoerd, conform de toepasselijke en van kracht zijnde regelgeving. Een booronderzoek wordt in het algemeen uitgevoerd door het steekproefsgewijs onderzoeken van de bodem, waardoor het, op basis van de resultaten van een booronderzoek, onmogelijk is garanties af te geven ten aanzien van de aan- of afwezigheid van archeologische waarden. In dit kader dient ook opgemerkt te worden dat geraadpleegde bronnen niet altijd zonder fouten en volledig zijn. Daar Econsultancy voor het verkrijgen van historische informatie afhankelijk is van deze bronnen, kan Econsultancy niet instaan voor de juistheid en volledigheid van deze informatie.

INLEIDING

Econsultancy heeft van Rho Adviseurs voor leefruimte het verzoek gekregen een archeologische plan-toets uit te voeren voor een ontwikkelingslocatie aan de Koegorsstraat in Terneuzen. De initiatiefnemer heeft het voornemen om hier een bedrijventerrein te ontwikkelen. Om deze ontwikkeling mogelijk te maken moet eerst een wijziging van het bestemmingsplan worden doorgevoerd.

Conform het beleid van de gemeente Terneuzen moet in deze fase van planvorming een Archeologie Toets worden uitgevoerd om te bepalen of archeologisch onderzoek nodig is voorafgaand aan grond-roerende werkzaamheden.

LOCATIE

De ontwikkelingslocatie ligt ten zuiden van Terneuzen en beslaat een agrarisch perceel (Gemeente Terneuzen, sectie P, perceel 2572), dat het grootste deel van het gebied tussen de Hoofdweg in het noorden, de Gravin Mariaweg in het oosten, de Koegorsstraat in het zuiden en de Zeelandweg in het westen omvat. De totale oppervlakte van het perceel is circa 5 ha. Het perceel is in gebruik als akker-land. Het maaiveld ligt in het plangebied rond 1 m NAP. De ligging en de huidige staat van het plange-bied is weergegeven in figuren 1 en 2.

GEMEENTELIJK BELEID

Het archeologiebeleid van de gemeente Terneuzen is vastgelegd in een Erfgoedverordening uit 2011. Bij deze verordening hoort de nota *De onderste steen boven?* uit 2011.¹ Deze nota bevat een stroom-schema aan de hand waarvan bepaald kan worden of er sprake is van een archeologische onderzoeks-plicht. Dit stroomschema is opgenomen in bijlage 1. In de eerste stap wordt bepaald of de gemeente de bevoegde overheid is. In de tweede stap wordt bepaald of er sprake is van een vrijstellingsregeling en in de derde stap wordt bepaald of er een onderzoeksplicht is als de gemeente bevoegd gezag is. Op basis van de nota is ook een beleidskaart opgesteld waarin vier beleidscategorieën worden onder-scheiden: één categorie waarvoor geen onderzoeksplicht geldt en drie categorieën waarbij bij versto-ringen dieper dan 50 cm en afhankelijk van de oppervlakte van de ingreep wel een onderzoeksplicht geldt. Deze beleidskaart is ook vertaalt naar de bestemmingsplannen die na 2011 zijn opgesteld, waar-onder het bestemmingsplan *Buitengebied Terneuzen* uit 2013.² Volgens dit bestemmingsplan (zie fi-guur 3) heeft het centrale en meest oostelijke deel van de ontwikkelingslocatie een dubbelbestemming 'waarde – archeologie 2', waarvoor een onderzoeksplicht geldt bij ingrepen groter dan 500 m² en dieper dan 50 cm -mv.

In 2014 is er een vrijstellingenkaart opgesteld waarbij de vrijstellingsgrenzen ten aanzien van de diepte van de ingreep op basis van de geologische opbouw is verruimd. De begeleidende handleiding³ wordt expliciet gesteld dat de vrijstellingenkaart alleen van toepassing is op de gebieden met een archeolo-gische onderzoeksplicht, dus met een dubbelbestemming 'waarde – archeologie'. In 2017 is de kaart geactualiseerd.⁴ Volgens deze kaart (figuur 4) geldt voor het grootste deel van het plangebied een vrijstelling voor ingrepen ondieper dan 150 cm. Bij een klein deel in het oosten ligt de vrijstellingsgrens op 50 cm -mv en bij een deel in het centrale deel van de locatie ligt de grens bij 4 m-mv.

¹ 'De onderste steen boven? Interim-beleid archeologie gemeente Terneuzen', 2011

² 'Bestemmingsplan Buitengebied Terneuzen', 2013

³ Weerd and Kerckhaert, 2014

⁴ N.J.G. de Visser and Weerd, 2017

ARCHEOLOGIE TOETS

De Archeologie Toets bestaat uit het doorlopen van het stroomschema uit de beleidsnota, zoals verbeeld in bijlage 1.

Stap 1. Toetsbevoegd gezag

In de eerste stap van de toets wordt aan de hand van een tweetal opeenvolgende vragen bepaald wie de bevoegde overheid is.

- *Is er sprake van een archeologisch monument?* Met archeologische monumenten worden archeologische rijksmonumenten bedoeld. Een overzicht van archeologische rijksmonumenten wordt gegeven via de webviewer Archeologie in Nederland van de RCE.⁵ Deze viewer bevat een laag met actuele rijksmonumenten. Volgens deze kaart liggen er geen rijksmonumenten in het plangebied. Het antwoord op de vraag is nee en hiermee kan worden doorgegaan naar de tweede vraag.
- *Is er sprake van een wettelijke procedure zoals ontgroning, trajectbesluit, MER, bouw- en/of milieuvergunning en dergelijke?* In deze fase van de planvorming is het nog niet bekend welke ruimtelijke procedures er doorlopen zullen worden. Afhankelijk van de procedure is de bevoegde overheid het rijk, de provincie, het waterschap of de gemeente. De vraag kan nog niet beantwoord worden, maar uiteindelijk zal voor de voorgenomen werkzaamheden een omgevingsvergunning moeten worden afgegeven, waarmee de gemeente bevoegde overheid wordt.

Met de constatering dat de gemeente vanzelf wel een keer bevoegde overheid wordt, kan worden doorgegaan naar stap 2.

Stap 2: Vrijstellingsregeling

In de tweede stap wordt bepaald of er sprake is van vrijstelling van archeologisch onderzoek. Vrijstelling kan worden verleend als aan een van de drie volgende voorwaarden kan worden voldaan.

- *De algemene vrijstelling voor ingrepen tot 50 cm diep en kleiner dan 100 m².* Deze vrijstelling is niet van toepassing, aangezien de vrijstellingsgrenzen naar alle waarschijnlijkheid worden overschreden.
- *Vrijstelling indien reeds eerder aantoonbaar verstoring of onderzoek heeft plaatsgevonden.* Uit Archis blijkt dat het plangebied niet eerder is onderzocht (figuur 5). Uit de dataset Vergraven gronden (zie figuur 5) blijkt dat langs de Koegorsstraat een gastransportleiding ligt. De bodem is hier geroerd, waarschijnlijk tot een diepte van tenminste 2 m. In de rest van het plangebied zijn geen verstoringen bekend. Het plangebied is in beperkte mate verstoord en niet eerder onderzocht, dus dit vrijstellingscriterium is ook niet van toepassing.
- *Vrijstelling is eveneens van toepassing als de uitkomst van de toets voor de 4 genoemde criteria (AMK, IKAW, ARCHIS/ZAD, en de bodemkaart) uitkomt op 'geen onderzoeksplicht' (zie stap 3 TOETS ONDERZOEKSP LICHT).*

De eerste twee vrijstellingscriteria zijn niet van toepassing. Om te bepalen of het derde criterium van toepassing is, moet eerst stap 3 worden doorlopen.

Stap 3: Toets onderzoeksplicht indien de gemeente bevoegd gezag is

In de derde stap worden aantal bronnen geraadpleegd om te bepalen of er alsnog sprake is van een onderzoeksplicht. Achtereenvolgens zijn dit de AMK, de IKAW, Archis/ZAD en de geologische kaart van Zeeuws-Vlaanderen uit 1977. Elke keer als een bron niet leidt tot onderzoek, wordt een volgende geraadpleegd.

⁵ 'Archeologie in Nederland; Archeologische Rijksmonumenten (actueel)', 2023

- *AMK*. Volgens de Archeologische monumentenkaart (figuur 6) liggen er in het plangebied geen archeologische monumenten. Door naar de IKAW.
- *IKAW*. Volgens de Indicatieve Kaart Archeologische Waarden (figuur 6), heeft het plangebied een zeer lage tot lage trefkans. Door naar Archis en het ZAD.
- *Archis/ZAD*. Volgens Archis (figuur 6) zijn er in het plangebied geen archeologische vondsten gedaan. Verder is op 11 mei 2023 contact opgenomen met Hans Jongepier van het Zeeuws Archeologisch Depot. Volgens hem zijn in het plangebied ook geen vondsten aangetroffen. Door naar de geologische kaart.
- *Geologische kaart*. Volgens de geologische kaart van Zeeuws-Vlaanderen (figuur 7) loopt door het westelijke deel van het plangebied een grote Duinkerke-III-geul. Een smalle aftakking loopt door het oostelijke deel van het plangebied. Deze geul heeft zich deels tot diep in de pleistocene ondergrond ingesneden (code Do.3b), maar met name in het oosten is de top van de pleistocene ondergrond (grotendeels) intact aanwezig (code DPo.3a/b). In het centrale deel van het plangebied worden Duinkerke-III-afzettingen op Hollandveen op pleistocene afzettingen verwacht (code Fo.3b).

Uit de toetsing aan de geologische kaart volgt dat voor het deel waar alleen Duinkerke III-afzettingen worden verwacht, geen onderzoeksplicht geldt. Voor de delen waar pleistocene afzetting en/of veen wordt verwacht geldt wel een onderzoeksplicht (figuur 8).

Daar waar Hollandveen wordt verwacht geldt een onderzoeksplicht bij ingrepen groter dan 1000 m². De delen waar pleistoceen zand wordt verwacht, hebben een vrijstelling afhankelijk van de verwachte diepte van het zand. Ligt het zand binnen 1 m -mv, dan is de vrijstellingsgrens 100 m². Ligt het zand tussen 1 en 2 m -mv, dan is de vrijstellingsgrens 500 m² en ligt het zand dieper dan 2 m -mv, dan is de vrijstellingsgrens 1000 m². Uit geologische boringen in het DINO-loket⁶ blijkt dat, daar waar pleistoceen zand wordt aangetroffen, dit dieper dan 3 m -mv ligt. Dit betekent dus dat de voor de delen waarvoor een onderzoeksplicht geldt, die plicht in alle gevallen geldt voor ingrepen groter dan 1000 m². Deze delen dienen bij het opstellen van het bestemmingsplan een dubbelbestemming 'waarde – archeologie 3' te krijgen (figuur 9).

Tot slot kan de vrijstellingenkaart worden toegepast om een vrijstellingsgrens in de diepte te bepalen. Hieruit blijkt dat archeologisch onderzoek hier noodzakelijk is bij ingrepen dieper dan 150 of 400 cm -mv (zie figuur 9).

CONCLUSIE

Bij toekomstige ontwikkelingen geldt voor een deel van het plangebied een onderzoeksplicht bij ingrepen groter dan 1000 m² en dieper dan 150 of 400 cm -mv (zie figuur 9). Hier zal, wanneer de vrijstellingsdieptes worden overschreden, voorafgaand aan de aanvraag van een omgevingsvergunning, eerst archeologisch onderzoek moeten worden uitgevoerd. Conform de richtlijnen van de provincie Zeeland, dient dit onderzoek te bestaan uit een bureauonderzoek met verkennend booronderzoek.⁷

⁶ 'DINOloket; ondergrondgegevens', no date

⁷ Provincie Zeeland, 2019

BRONNEN

'Archeologie in Nederland; Archeologische Rijksmonumenten (actueel)' (2023). Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed. Available at: <https://rce.webgispublisher.nl/Viewer.aspx?map=Archeologie%2Din%2DNederland#>.

'Archeologie in Nederland; AMK' (2014). Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed. Available at: <https://rce.webgispublisher.nl/Viewer.aspx?map=Archeologie%2Din%2DNederland#>.

'Archeologie in Nederland; IKAW3' (2008). Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed. Available at: <https://rce.webgispublisher.nl/Viewer.aspx?map=Archeologie%2Din%2DNederland#>.

'Archis 3; Archeologische gebeurtenissen' (2022). Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed. Available at: <https://archis.cultureelerfgoed.nl/zoekenenvinden/#/zaak/search> (Accessed: 17 June 2022).

Archis 3; Rijksmonumenten (no date). Available at: https://archis.cultureelerfgoed.nl/zoekenenvinden/#/kaart_rijksmonument (Accessed: 7 February 2022).

'Bestemmingsplan Buitengebied Terneuzen' (2013). Ruimtelijke Plannen. Available at: https://www.ruimtelijkeplannen.nl/documents/NL.IMRO.0715.BPBG01-VG98/r_NL.IMRO.0715.BPBG01-VG98.html#.

Brouwer, F. and Werff, M.M. van der (2012) 'Vergraven gronden. Inventarisatie van "diepe" grondbewerkingen, ophogingen en afgravingen'. Alterra. Available at: <https://edepot.wur.nl/217669>.

'De onderste steen boven? Interim-beleid archeologie gemeente Terneuzen' (2011). Gemeente Terneuzen.

'DINOloket; ondergrondgegevens' (no date). TNO Geologische Dienst Nederland. Available at: <https://www.dinoloket.nl/ondergrondgegevens>.

Kadaster, Basisregistratie Topografie (BRT) (s.d.) 'TOP25raster'. Available at: <https://www.nationaalgeoregister.nl/geonetwork/srv/api/records/44061dee-c6cf-4a94-8513-7370867ad32e>.

Kadaster, Landelijke Voorziening Beeldmateriaal (2021) 'Luchtfoto Beeldmateriaal / PDOK RGB 25cm en 7,5cm WMTS'. Available at: <https://www.nationaalgeoregister.nl/geonetwork/srv/dut/catalog.search#/metadata/c82a783a-9a58-4761-a809-b4c5d90dcd35>.

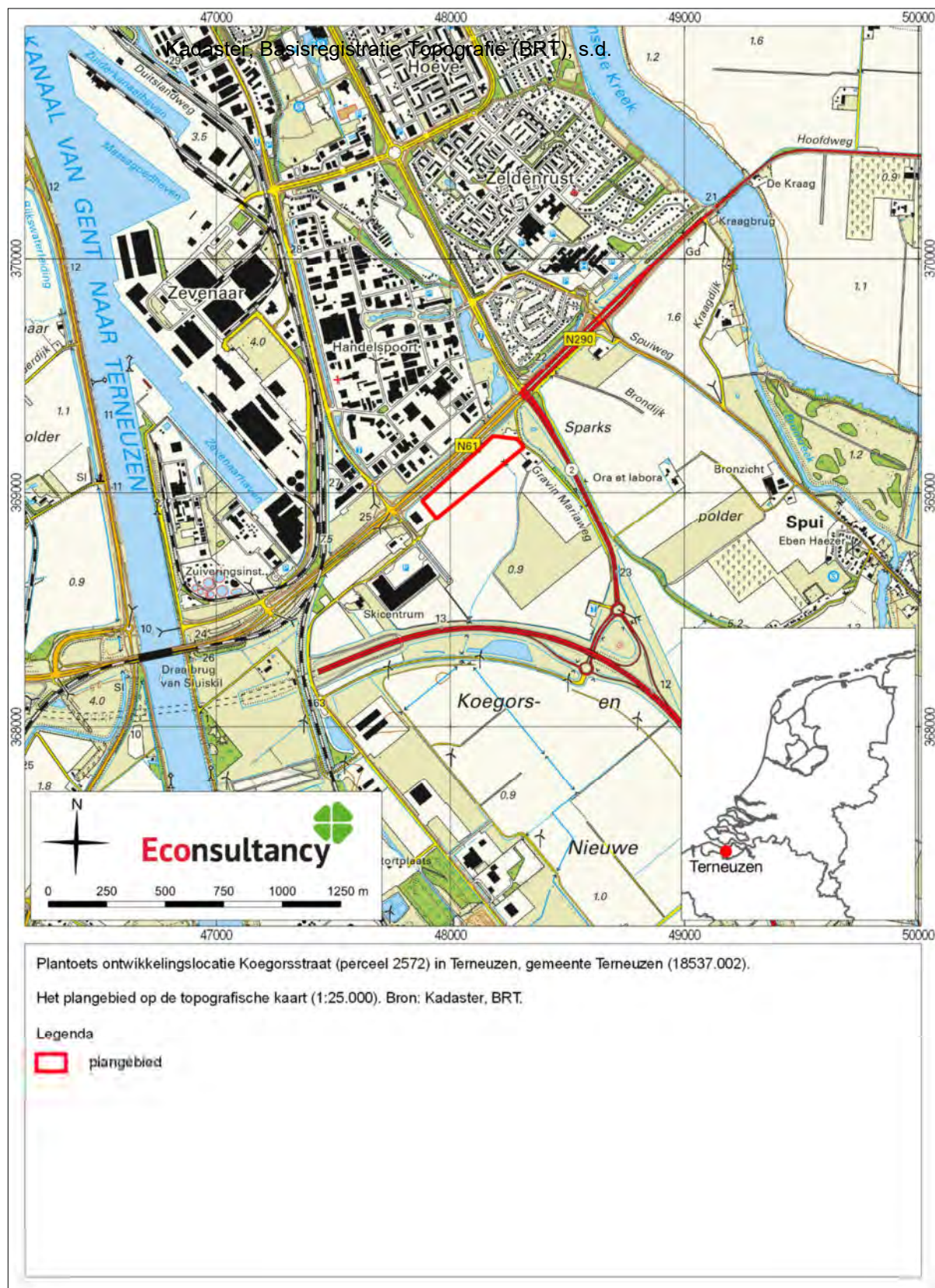
N.J.G. de Visser and Weerd, H. de (2017) *Handleiding vrijstellingenkaart archeologie 2017. Gemeente Terneuzen*. Edufact-rapport 9.

Provincie Zeeland (2019) *Besluit van gedeputeerde staten van Zeeland, houdende de Regeling aanvullende richtlijnen voor archeologisch onderzoek in de provincie Zeeland 2019*. Available at: <https://lokaleregelgeving.overheid.nl/CVDR631011/1> (Accessed: 8 June 2022).

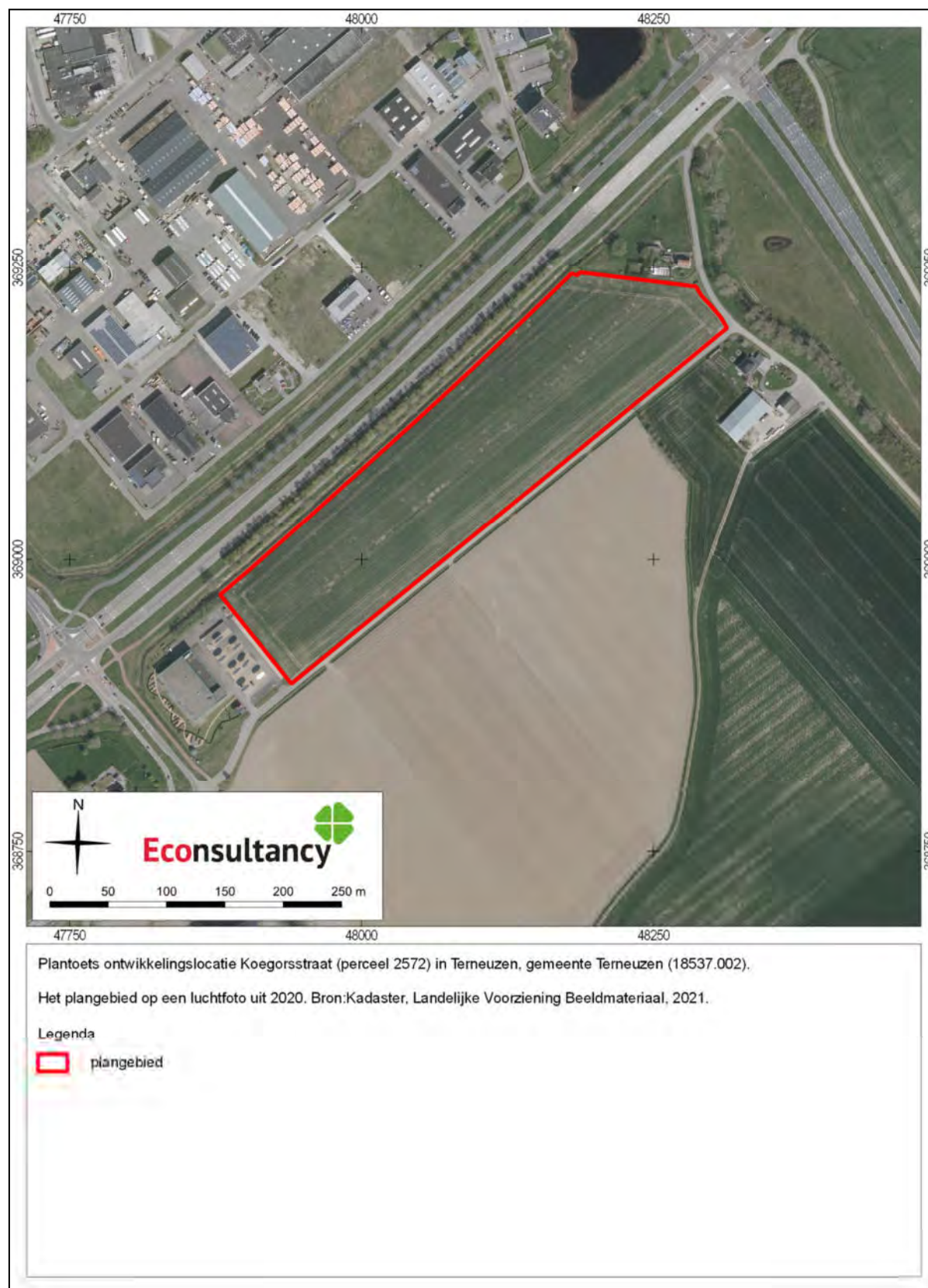
Rummelen, F.F.F.E. van (1977) *Toelichtingen bij de geologische kaart van Nederland 1:50.000 Bladen Zeeuwsch-Vlaanderen West en Oost*. Haarlem: Rijks Geologische Dienst.

Weerd, H. de and Kerckhaert, K.J.R. (2014) *Handleiding Vrijstellingenkaart archeologie Gemeente Terneuzen*. SCEZ.

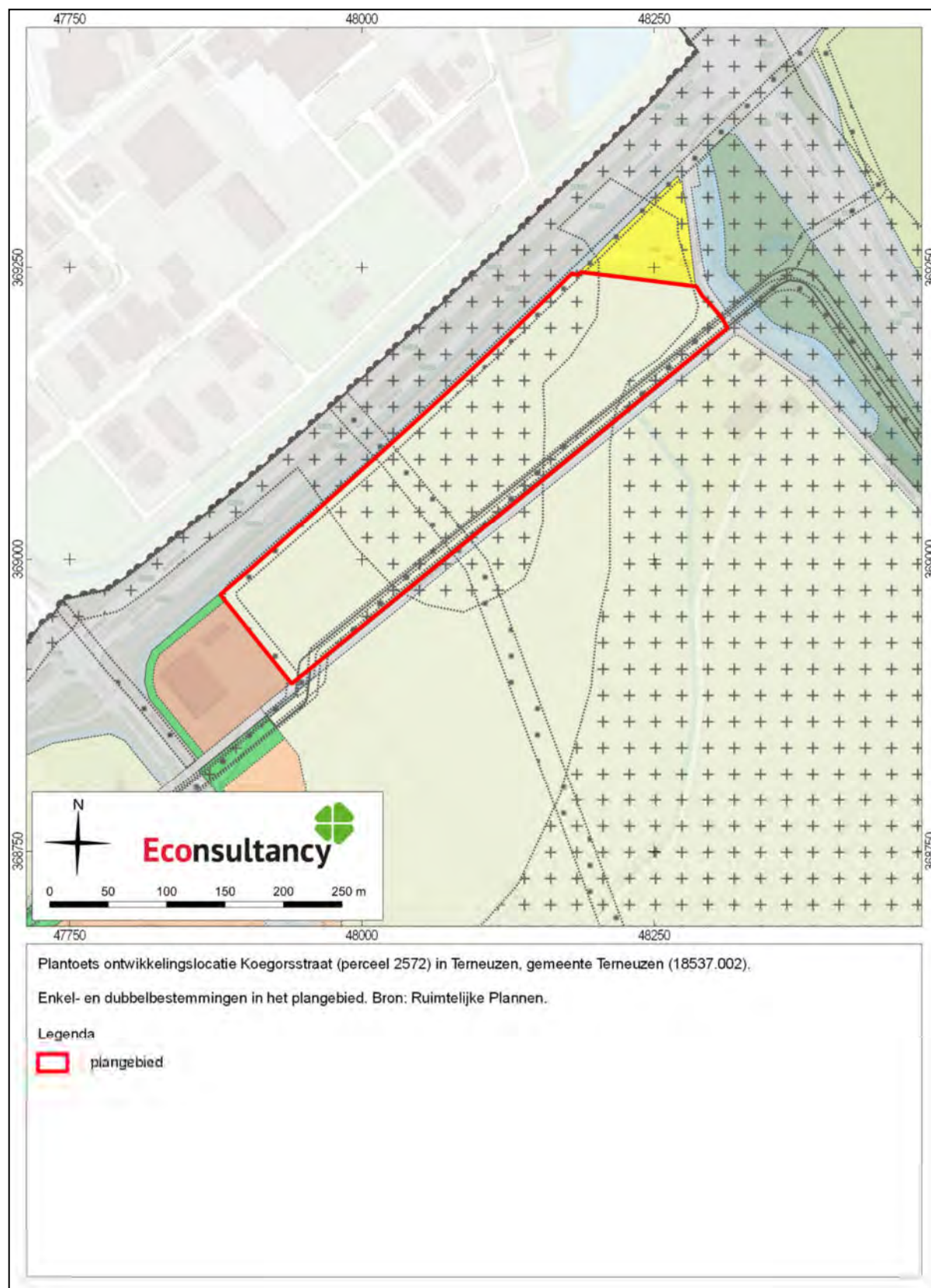
Figuur 1. Ligging van het plangebied

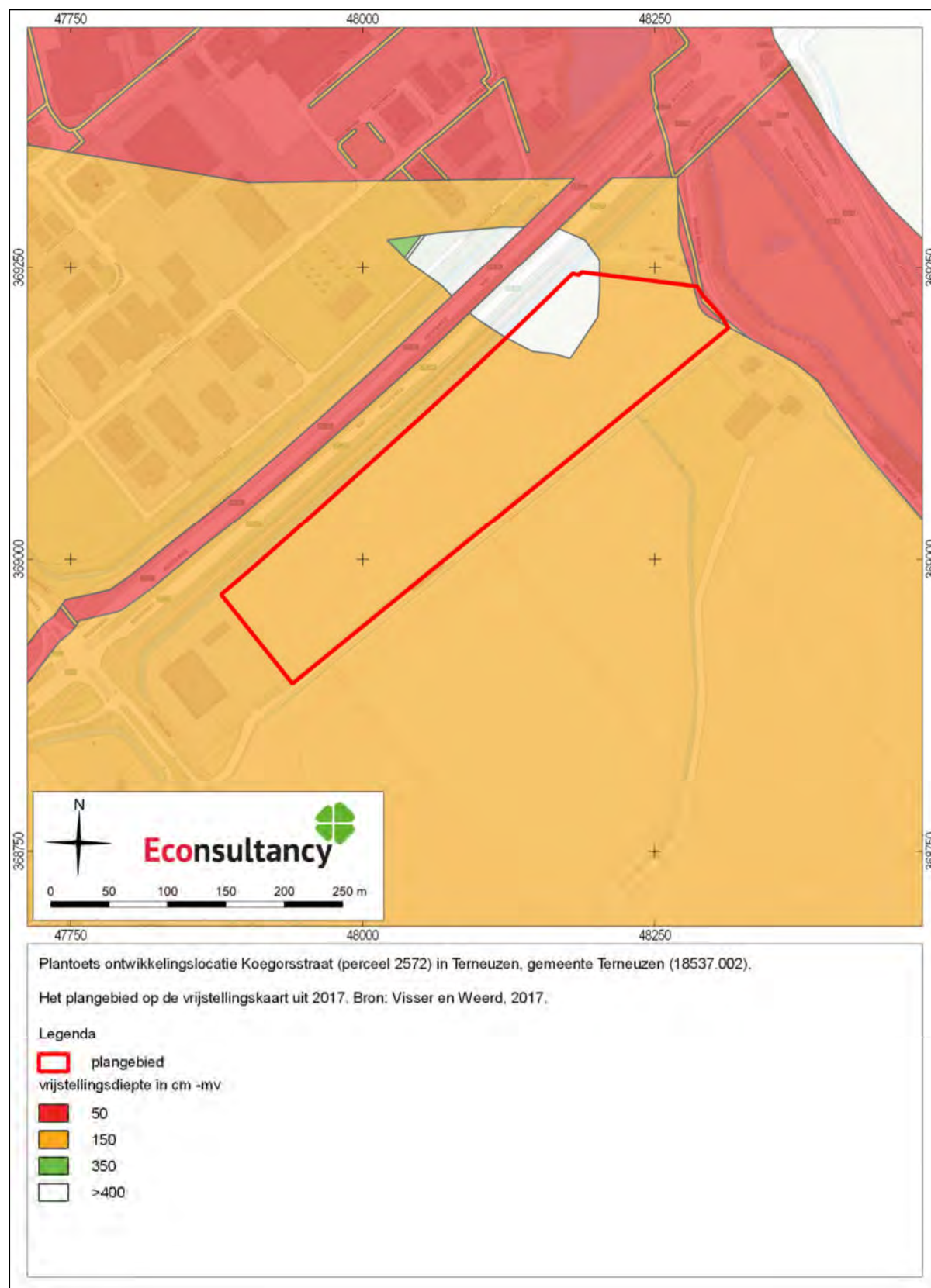
Figuur 2. Het plangebied op een luchtfoto

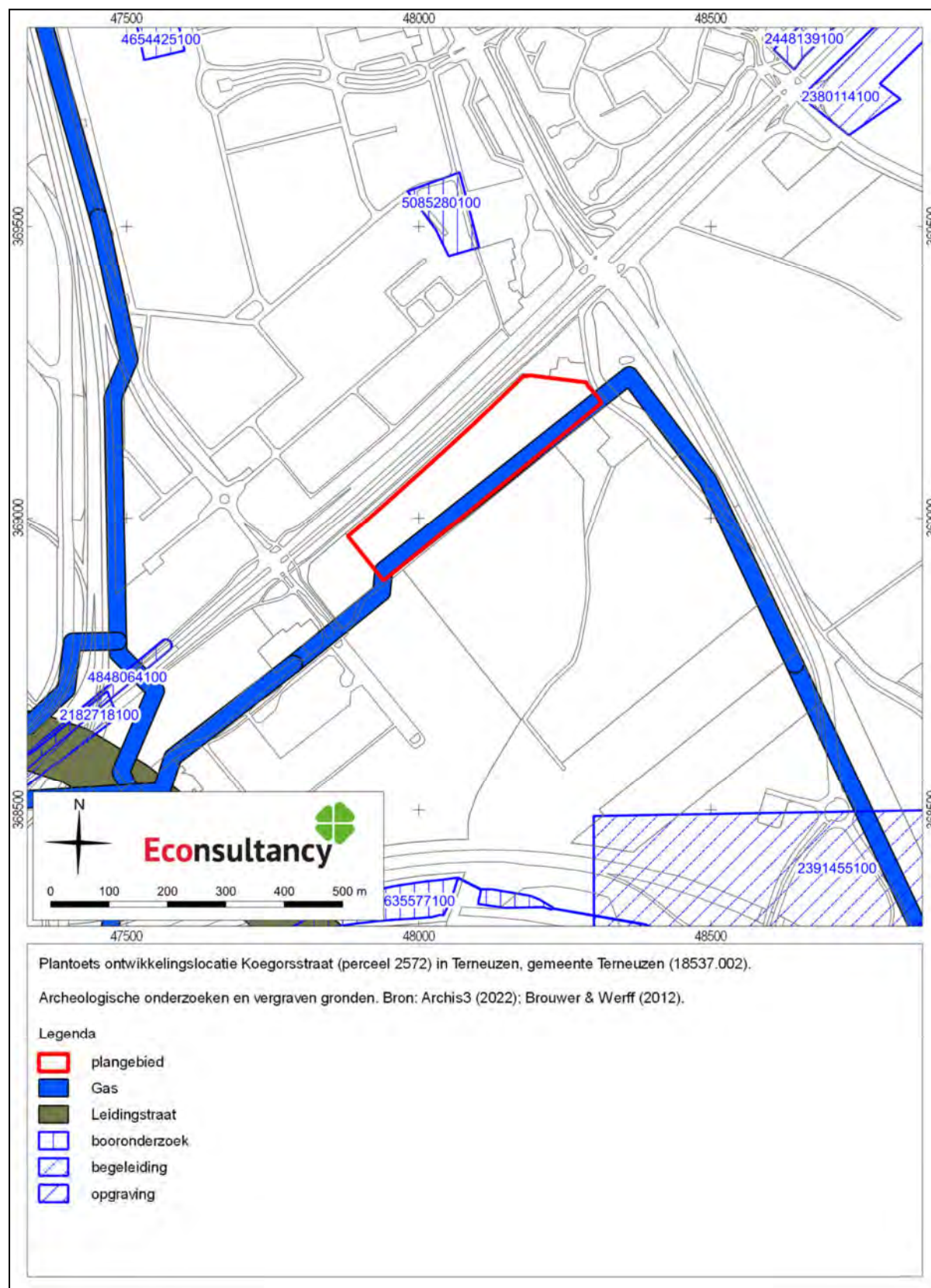
Figuur 3. Dubbelbestemmingen in het plangebied

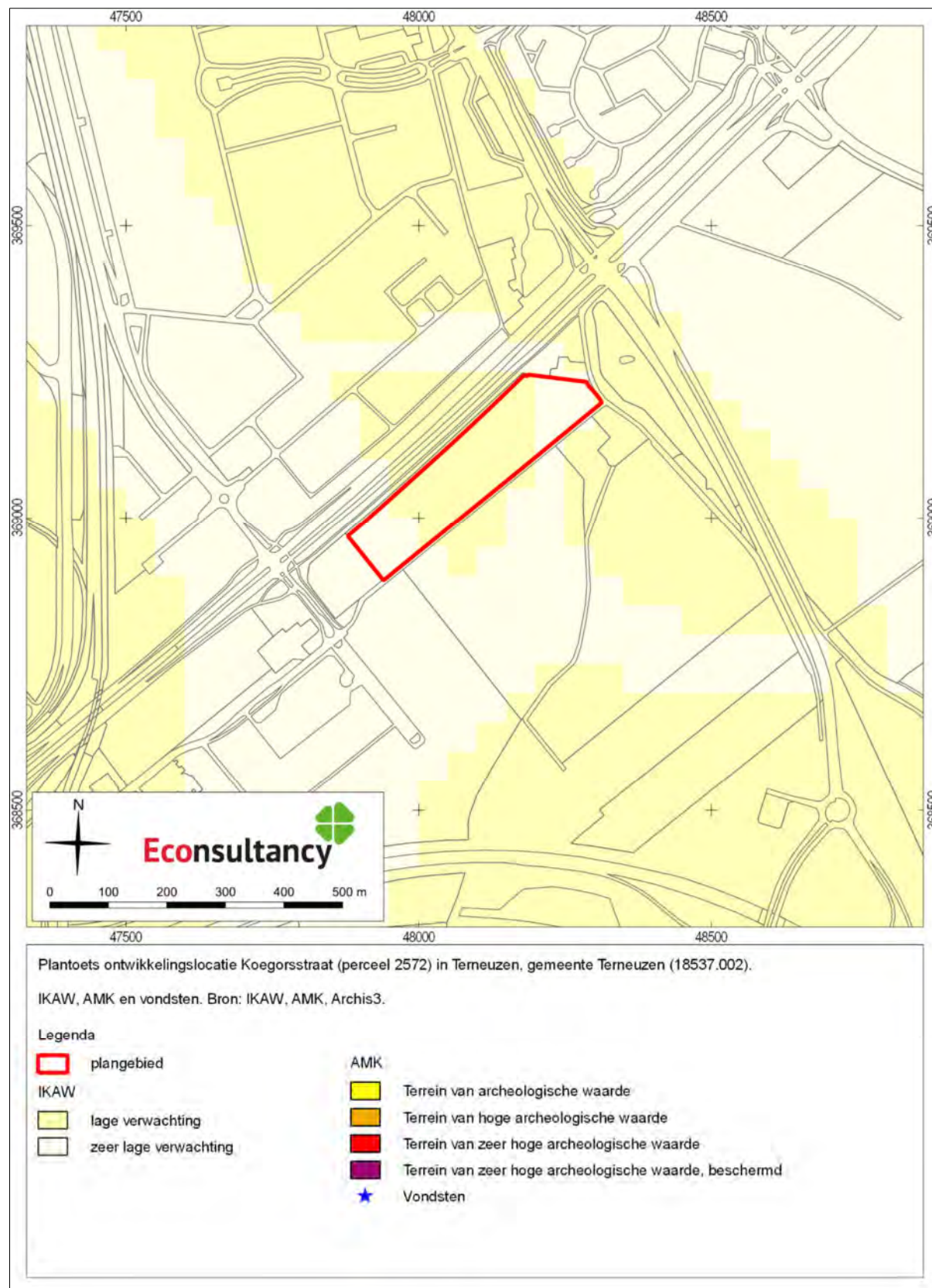
Figuur 4. Het plangebied op de gemeentelijke vrijstellingenkaart

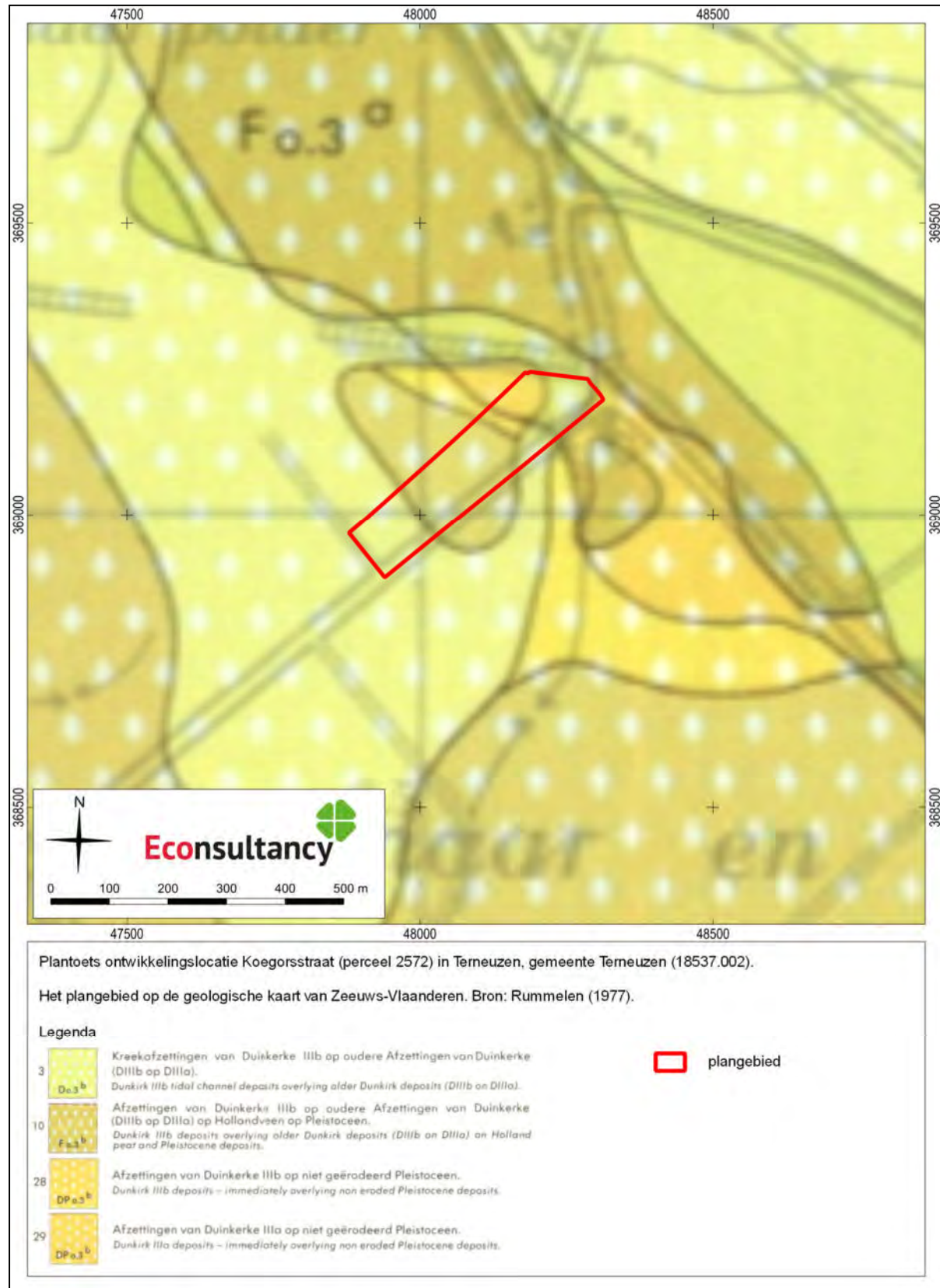
Figuur 5. Archeologische onderzoeken en vergraven gronden

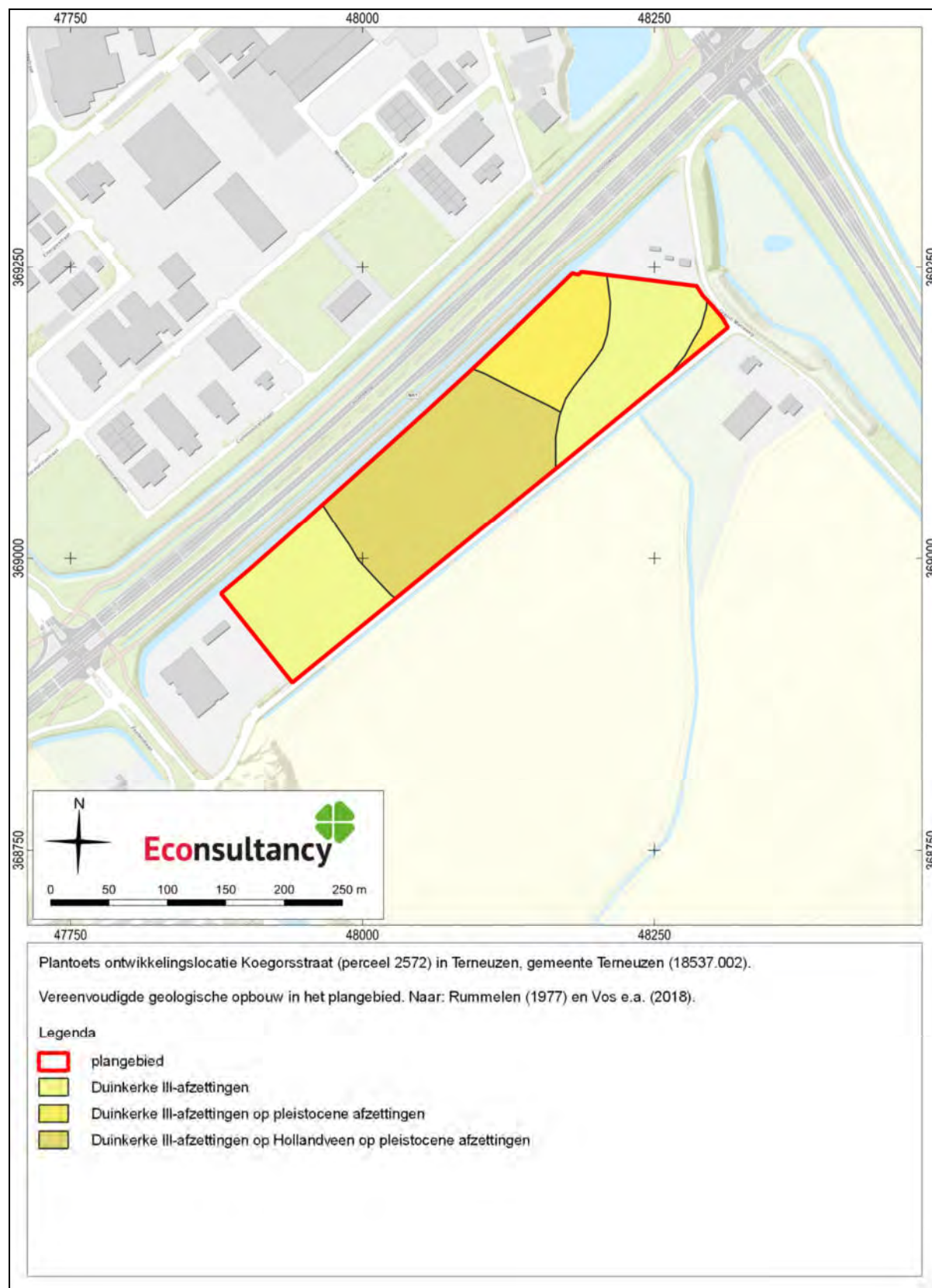
Figuur 6. IKAW, AMK en vondsten

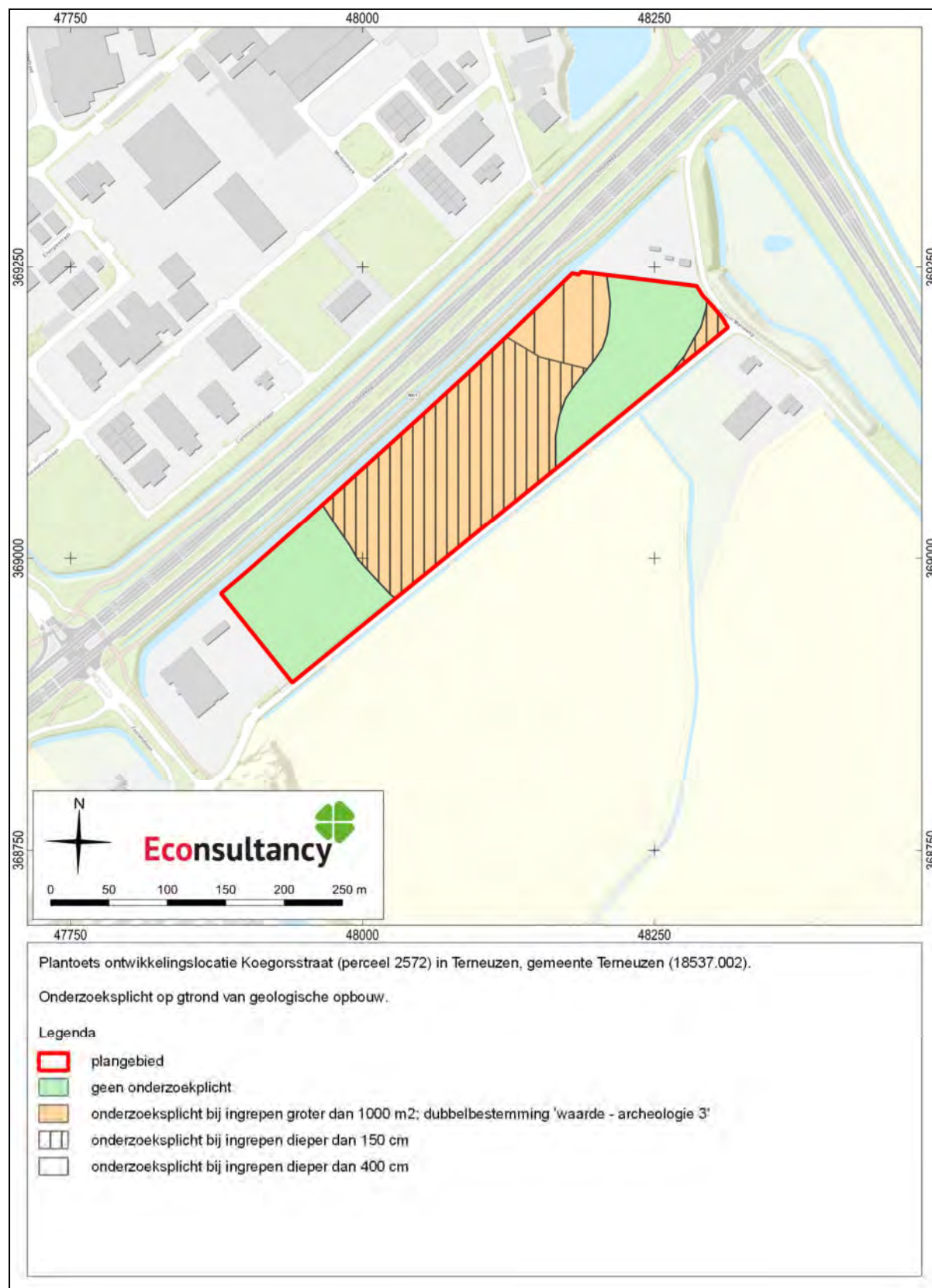
Figuur 7. Geologische kaart van Zeeuws-Vlaanderen

Figuur 8. Vereenvoudigde geologische opbouw

Figuur 9. Onderzoekplicht

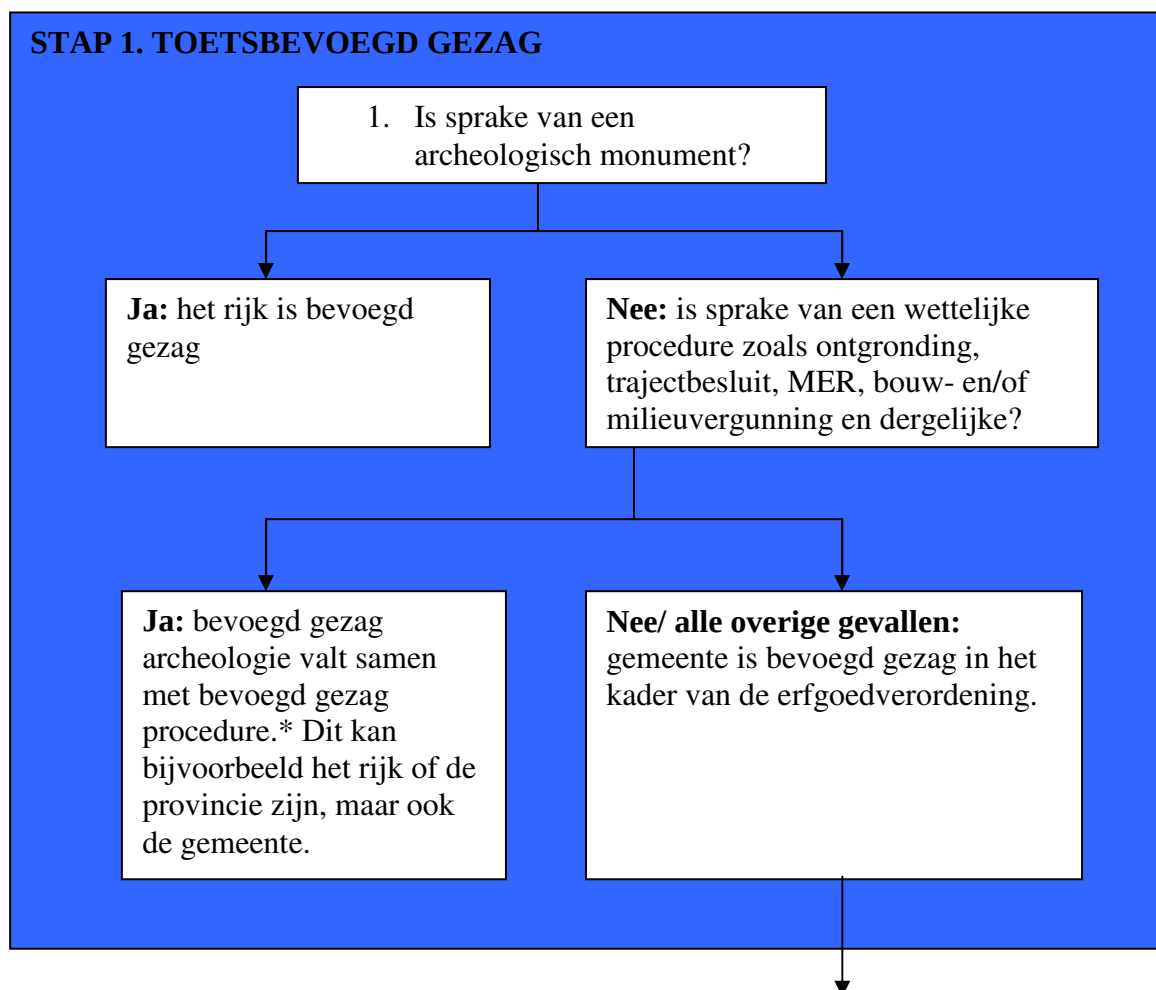

Bijlage 1 Stroomschema onderzoeksplicht archeologie

BIJLAGE 1 Stroomschema onderzoeksplicht archeologie.

Deze toetsen dienen uitgevoerd te worden bij het opstellen van ruimtelijke plannen, de behandeling van aanvragen om aanlegvergunning of vergunningverlening in het kader van de Erfgoedverordening.

Aanbevolen wordt deze toetsen uit te voeren in samenhang met de toets op cultuurhistorie. Hierdoor kan tijd bespaard worden. Ook in het milieuonderzoek is meestal al veel informatie over de bodemopbouw en de recente historie van de locatie aanwezig. Daarnaast kan de toets aangevuld worden met informatie uit archieven, literatuur, kaartmateriaal, luchtfoto's, de lijst van verdronken dorpen, een terreininspectie en informatie van plaatselijke heemkundigen, historici of (amateur)archeologen. Bij een uitvoeriger toetsing mag, na overeenstemming met de beleidsmedewerker archeologie of een bevoegd deskundige, gemotiveerd worden afgeweken van het stroomschema.

STAP 2. VRIJSTELLINGSREGELING

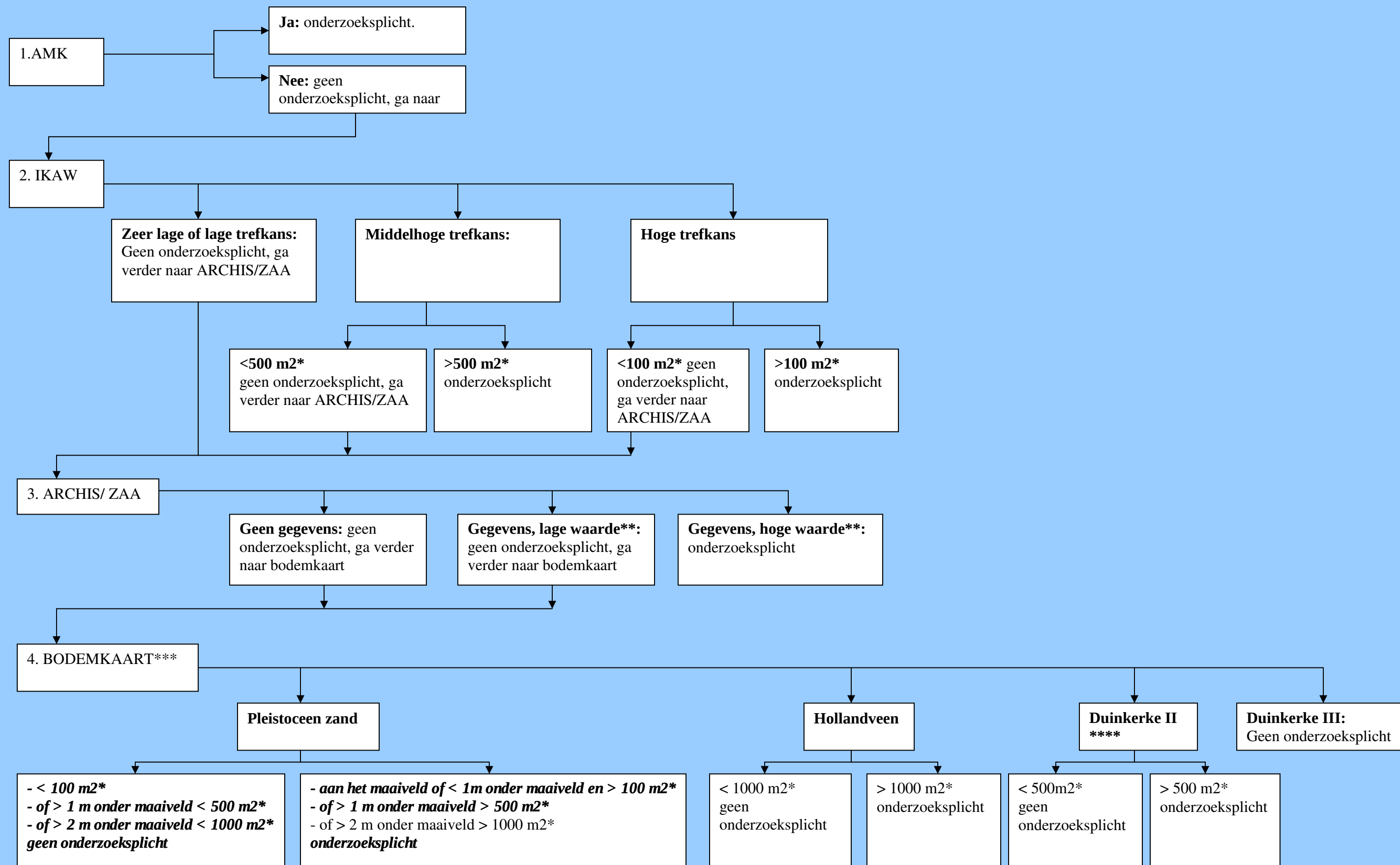
In onderstaande situaties is sprake van vrijstelling:

- Algemene vrijstelling tot 0,5 meter diep en <100 m²**.
- Vrijstelling indien reeds eerder aantoonbaar verstoring of onderzoek heeft plaatsgevonden. Hierbij kan gedacht worden aan ophogingen, ontgroningen, wegcunetten, rioleringsleuven, bodemsanering en dergelijke. Een en ander dient ter beoordeling aan het bevoegd gezag te worden voorgelegd.
- **Vrijstelling is eveneens van toepassing als de uitkomst van de toets voor de 4 genoemde criteria (AMK, IKAW, ARCHIS/ZAA, en de bodemkaart) uitkomt op 'geen onderzoeksplicht'. (zie stap 3 TOETS ONDERZOEKSP LICHT)**

* In het kader van de Wabo kan een andere overheid een verklaring van geen bedenkingen opstellen.

** De genoemde diepte en oppervlakte zijn gerelateerd aan de daadwerkelijk te bebouwen of verstoren diepte en oppervlakte, dus niet aan de perceelgrootte.

STAP 3. TOETS ONDERZOEKSP LICHT INDIEN GEMEENTE BEVOEGD GEZAG IS

* De genoemde diepte en oppervlakte zijn gerelateerd aan de daadwerkelijk te bebouwen of verstoren diepte en oppervlakte, dus niet aan de perceelgrootte.

** Te beoordelen door de beleidsmedewerker archeologie of een archeologisch deskundige. In geval van voormalige vestingwerken is een grens van 500 m2 van toepassing.

*** Van Rummelen 1977. Beoordeeld dienen te worden; de te verstoren geologische lagen. Als de genoemde geologische laag niet verstoord wordt geldt geen onderzoeksplicht. Als de geologische laag reeds aantoonbaar verstoord is geldt eveneens geen onderzoeksplicht. De diepteligging van de geologische lagen kan vaak afgeleid worden uit het milieuonderzoek.

**** Inclusief oudere afzettingen van Duinkerke. Deze laag is van belang voor de Middeleeuwen Bij uitvoerige toetsing is de grens > 1000 m2 bij ontbreken archeologische indicatoren en algehele vrijstelling als deze lagen verstoord of geërodeerd zijn.

